Tremtinys

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SĄJUNGOS SAVAITRAŠTIS www.lpkts.lt

Trisdešimt tretieji leidybos metai. Eina nuo 1988 m. spalio 28 d. 2021 m. rugsėjo 10 d. Nr. 34 (1440)

Atnaujintas karavykas Šiaulių rajone sukvietė į istorinę Baltijos kelio vietą

Rita ŽADEIKYTĖ

Šiaulių rajonas Rugpjūčio 23-iąją, minint Europos stalinizmo ir nacizmo aukoms atminti ir Baltijos kelio dieną, atliko ypatingą misiją – atidengė ir pašventino atnaujintą karavyką istorinėje Šiaulių rajonui Baltijos kelio vietoje, ties Paįstriu, Panevėžio rajone. Ši ypatinga diena prasidėjo šv. Mišiomis Kuršėnų Šv. Jono Krikštytojo bažnyčioje. Už Lietuvos laisvę, Baltijos kelio stebuklą bažnyčioje meldėsi Šiaulių rajono savivaldybės meras Antanas Bezaras, rajono tarybos nariai, Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos Kuršėnų filialo nariai. Šv. Mišias už Baltijos kelio stebuklą, įvykusį prieš 32 metus, ir Lietuvos laisvę aukojo monsinjoras Vytautas Kadys.

(keliama į 4 psl.)

Susikibę rankomis istorinėje Šiaulių rajono žmonėms Baltijos kelio vietoje, ties Paįstriu, dainavo patriotines dainas

Juozo Lukšos-Daumanto bendražygis Jurgis Krikščiūnas-Rimvydas

Stasys IGNATAVIČIUS

Minint Juozo Lukšos 100-ąsias gimimo metines, 2021-ieji paskelbti legendinio Lietuvos partizano Juozo Lukšos-Daumanto metais. Visoje Lietuvoje vyksta daug šiam Lietuvos laisvės kovotojui skirtų renginių. Apie jį daug rašoma ir rodoma, tačiau reikėtų prisiminti ir jo bendražygius. Vienas iš tokių – Jurgis Krikščiūnas-Rimvydas, su kuriuo Juozas Lukša-Daumantas leidosi įspūdingam žygiui pereiti Sovietų sąjungos–Lenkijos sieną ir Lenkijoje, susitikus su rezistencijos atstovais iš Vakarų, perduoti jiems žinias apie Lietuvoje vykstančią išsivadavimo iš okupacijos kovą ir tuo pačiu atnaujinti ryšius su Vakarais.

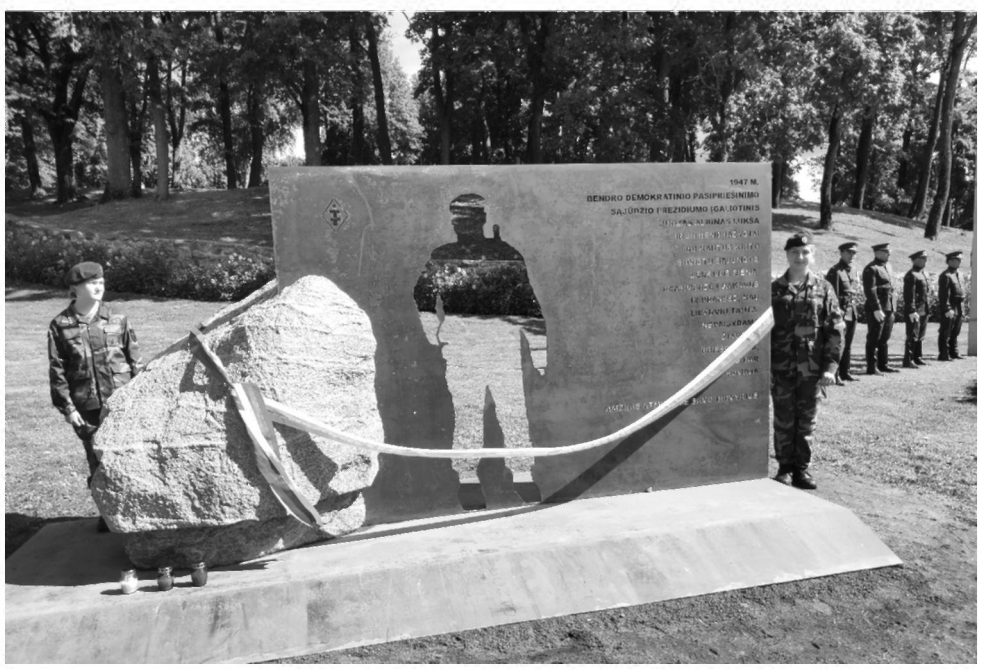

Partizano Juozo Lukšos-Daumanto ir jo bendražygių pagerbimo bei atminimo ženklo, žyminčio Lietuvos–Lenkijos sienos perėjimo vietą, atidengimas

Jurgis Krikščiūnas gimė 1919 m. rugsėjo 14 d. Rusijoje, Samaros mieste, kur Krikščiūnų šeima buvo išsikėlusi Pirmojo pasaulinio karo metu. Jurgio tėvas Antanas Krikščiūnas buvo inžinierius topografas ir turėjo daug darbo šioje srityje. Į Lietuvą Krikščiūnų šeima grįžo 1921 m. ir apsigyveno Marijampolės aps., Prienų valsč., Ašmintos kaime. Netrukus Antanas Krikščiūnas, kaip topografas, buvo mobilizuotas į Lietuvos kariuomenę ir iki sovietinės okupacijos vadovavo Lietuvos kariuomenės Karo topografijos skyriui. 1922 m. jis su šeima persikėlė gyventi į Kauną.

Jurgis Krikščiūnas augo su dviem jaunesnėmis seserimis – Aldona ir Elvyra. 1939 m. jis baigė Kauno „Aušros“ berniukų gimnaziją, kurioje reiškėsi jaunalietuvių ir šaulių veikloje.

(keliama į 2 psl.)

Valstybės dėmesys atminties politikai

Iš tarptautinio vizito parsivežta informacija apie lietuvius, įvairiomis aplinkybėmis žuvusius Lenkijoje, bei įsipareigojimas išleisti dokumentų rinkinį apie sovietų pastangas nustatyti lietuvių rezistencijos kelius į Vakarus.

Habil. dr. Karolis Polejovskis (Karol Polejowski) ir dr. Arūnas Bubnys

Rugpjūčio mėn. Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro (LGGRTC) generalinis direktorius dr. Arūnas Bubnys ir šios institucijos Genocido ir rezistencijos tyrimo departamento Specialiųjų tyrimų skyriaus vedėjas Rytas Narvydas lankėsi Lenkijos Tautos atminties institute. Varšuvoje jie susitiko su ilgamečio partnerio – tarptautinio centro naujai paskirtu viceprezidentu habil. dr. Karoliu Polejovskiu. Vizito metu apsilankyta ir Lenkijos tautos atminties instituto Paieškų ir identifikacijos biure, kur direktoriaus pavaduotojas Andžejus Cisekas bei šio padalinio Pakraščių skyriaus vadovė dr. Dominika Sieminska perdavė Lietuvos atstovams biuro surinktą informaciją apie lietuvius, įvairiomis aplinkybėmis žuvusius kaimyninėje šalyje.

„Parsivežėme ne tik informacijos, bet ir gerosios praktikos pavyzdį“, – sakė centro vadovas. Pasak jo, Lenkijos tautos atminties institute veikia atskiras padalinys, turintis keliasdešimt darbuotojų, įskaitant ir savus archeologus. Jie ieško partizanų palaikų ne tik pačios Lenkijos teritorijoje, bet ir kaimyninėse šalyse, taip pat ir Lietuvoje. Jie yra radę nemažai buvusių Armijos krajovos kareivių. „Mūsų tikslas – susitarti dėl bendradarbiavimo ieškant lietuvių partizanų Suvalkų krašte“, – nurodė LGGRTC generalinis direktorius dr. Arūnas Bubnys.

(keliama į 2 psl.)

Juozo Lukšos-Daumanto bendražygis Jurgis Krikščiūnas-Rimvydas

(atkelta iš 1 psl.)

Baigęs gimnaziją, įstojo į A. Smetonos karo mokyklą, kurią baigė jau sovietams okupavus Lietuvą – 1940 m. spalio 1 d. Dėl politinės padėties buvo paleistas į atsargą, net nesuteikus jam karininko laipsnio. 1940 m. rudenį J. Krikščiūnas įstojo į Vytauto Didžiojo universiteto Statybos fakulteto Geodezijos skyrių ir studijavo iki 1943 m. kovo mėn., kol okupacinė vokiečių administracija universitetą uždarė.

J. Krikščiūno giminaičiai prisimena, kad jis labai mėgo skaityti knygas ir jas skaitydavo kiekvieną laisvą minutę. Mėgo muziką ir drauge su seserimis buvo mokomas groti pianinu. Ypač mėgo kompozitoriaus Franco Šuberto sonatas, dainas ir balades. Nors tėvas Generalinio štabo pulkininkas Antanas Krikščiūnas (mirė 1942 m. birželio 15 d.) priklausė Lietuvos visuomenės elitui, pats Jurgis buvo labai kuklus ir stengėsi būti nepastebėtas. Sovietams okupavus Lietuvą, Jurgis priklausė pogrindinei jaunimo organizacijai, o prasidėjus Vokietijos–Sovietų sąjungos karui aktyviai dalyvavo Birželio sukilime, kartu su jaunuolių grupe Aukštojoje Panemunėje nuginklavo sovietinę priešlėktuvinės apsaugos tarnybą. Apsiginklavę sovietų karių ginklais, užėmė pozicijas Kauno prieigose ir neleido besitraukiantiems sovietiniams daliniams įeiti į miestą.

Frontui artėjant prie Lietuvos sienų ir gresiant antrajai sovietinei okupacijai, J. Krikščiūnas nusprendė trauktis į Vakarus. Jurgis ir keli bendražygiai dviračiais traukėsi nuo fronto linijos. Ties Šiauliais pabėgėlius pasivijo sovietiniai daliniai. Juos sučmė ir įkalino Šiaulių kalėjime. Devynis mėnesius tęsėsi tardymai, po kurių enkavedistų „užverbuotas“ (taip manė sovietų slaptųjų tarnybų pareigūnai) J. Krikščūnas buvo išleistas į laisvę. Jo mama ir seserys tuo metu jau buvo pasitraukusios į Vakarus.

1945 m. pavasarį Jurgis grįžo į Kauną ir ruošėsi tęsti studijas universitete. Negalėdamas atsikratyti sovietinių represinių struktūrų pareigūnų persekiojimo, 1945 m. lapkričio mėn. jis pasitraukė į mišką ir tapo Dzūkų rinktinės Vaidoto būrio partizanu. Jau 1946 m. vasarą buvo paskirtas vadovauti Dainavos apygardos Dzūkų rinktinės Mindaugo kuopai, kuri sėkmingai su okupantais kovojo Balbieriškio–Ūtos apylinkėse. Vėliau buvo paskirtas apygardos Žvalgybos skyriaus viršininku, apygardos štabo Organizacinio skyriaus viršininku.

Jurgis Krikščiūnas-Rimvydas

1947 m. sausio 15–16 d. J. Krikščiūnas atstovavo Dainavos apygardą Dainavos ir Tauro apygardų partizanų vadų suvažiavime. 1947 m. pavasario pradžioje ėmė ruoštis atsakingam žygiui už „geležinės uždangos“. Tam jis buvo pasirinktas neatsitiktinai, nes puikiai kalbėjo rusų, vokiečių ir prancūzų kalbomis, galėjo susišnekėti lenkiškai. 1947 m. gegužės 12 d. Jurgis Krikščiūnas ir Juozas Lukša-Skirmantas, Daumantas, lydimi Tauro apygardos partizanų sėkmingai perėjo sovietinės Lietuvos ir Lenkijos sieną. Padedant vietos lietuviams ir Lenkijos rezistentams jie pasiekė Lenkijos pajūrį, kur Gdynėje susitiko su rezistencijos atstovais iš Vakarų, atkūrę pogrindžio ryšius ir informavę rezistencijos pogrindžio vadovybę apie J. Markulio-„Erelio“ išdavystę, grįžo į Lietuvą.

1947 m. liepos mėn. J. Krikščiūnas-Rimvydas buvo paskirtas Dainavos apygardos štabo viršininku. Aktyviai bendradarbiavo pogrindžio spaudoje: rašė straipsnius apie okupantų vykdomą lietuvių tautos genocidą (šią medžiagą 1948 m. lapkričio 14 d. savanoriškai įsipareigojo apygardos vadui Adolfui Ramanauskui-Vanagui išgabenti už „geležinės uždangos“ ir perduoti Juozui Lukšai-Daumantui), rūpinosi šios spaudos platinimu ir spaudos reikmenų įsigijimu. Ne kartą dalyvavo kautynėse su okupantų kariniais daliniais ir buvo du kartus sužeistas. 1949 m. vasario 16 d. Lietuvos laisvės kovų sąjūdžio (LLKS) vadovybės aktu Jurgiui Krikščiūnui-Rimvydui buvo suteiktas partizanų kapitono laipsnis.

1949 m. pradžioje tik trečiuoju bandymu (susirėmimuose su sovietiniais ir lenkų pasieniečiais žuvo šeši lydėję partizanai) J. Krikščiūnas su partizanu Vytautu Prabuliu-Žaibu, sužeistas ir persekiojamas lenkų pasieniečių, prasiveržė į Lenkiją. Jo į Vakarus gabenama partizanų surinkta medžiaga apie Lietuvoje sovietų vykdomą prieš lietuvių tautą genocidą dingo pakeliui į Varšuvą. Iš atminties atkūręs į lenkų saugumiečių rankas patekusią medžiagą – apie 1948 m. rinkimus ir nuolat vykdomus lietuvių trėmimus, jų padėtį Lietuvoje ir tremties lageriuose, taip pat 26 partizanų dainas – perdavė Juozui Lukšai-Daumantui, kuris su Vyriausiojo Lietuvos išlaisvinimo komiteto (VLIK) nariais parengė ir Suvienytųjų Nacijų Organizacijai (dabar – Jungtinių Tautų Organizacija – JTO) įteikė memorandumą dėl Lietuvoje vykdomo genocido. Tai buvo pirmosios laisvąjį pasaulį pasiekusios objektyvios žinios iš okupuotos Lietuvos.

Įvykdęs užduotį, J. Krikščiūnas dėl galimų čekistų provokacijų, toliau į Vakarus vykti nedrįso ir liko Lenkijoje, netoli Punsko, Šlynakiemio kaime įrengtoje slėptuvėje. 1949 m. gruodžio 15 d. lenkų saugumiečiai kaime vykdė kratą ir sužinojo apie Lietuvos partizanų (su J. Krikščiūnu slėptuvėje buvo V. Prabulis-Žaibas) slėptuvę, po trumpos kovos su gausiomis priešo pajėgomis abu Lietuvos Laisvės kovotojai žuvo.

1950 m. LLKS prezidiumo nutarimu J. Krikščiūnas-Rimvydas (po mirties) buvo apdovanotas Laisvės kovų kryžiumi (su kardais) ir jam buvo suteiktas Karžygio garbės vardas.

Lietuvos Respublikos Prezidento 1997 m. lapkričio 20 d. dekretu J. Krikščiūnas-Rimvydas buvo apdovanotas Vyčio Kryžiaus 1-ojo laipsnio ordinu (dabar – Vyčio Kryžiaus ordino Didysis kryžius) (po mirties). 1997 m. gruodžio 22 d. jam buvo pripažintas kario savanorio statusas, Krašto apsaugos ministerijos nutarimu 1998 m. gegužės 15 d. jam buvo suteiktas pulkininko leitenanto laipsnis (po mirties).

Kasmet, kai šauliai vyksta į Žalgirio mūšio metinių minėjimus Griunvalde ir prieš Vėlines aplanko Nepriklausomybės kovose žuvusių Lietuvos karių ir šaulių kapus Seinuose, Punske ir Berznyke, nelieka užmiršta prie Šlynakiemio kaimo esanti Jurgio Krikščiūno ir Vytauto Prabulio žūties vieta. Visada po Lietuvos šaulių apsilankymo čia dega žvakutės, primindamos apie Lietuvos Karžygių žygdarbius už Lietuvos laisvę.

Rugsėjo 4 d. Liubave (Kalvarijos r.) Šaulių sąjungos, LGGRTC ir Kalvarijos rajono savivaldybės iniciatyva buvo atidengtas paminklas (projekto autorius LŠS įkūrėjo V. Putvinskio provaikaitis architektas Stasys Pūtvis) Juozui Lukšai-Daumantui. Paminkle įamžintas ir Jurgio Krikščiūno-Rimvydo atminimas.

Valstybės dėmesys atminties politikai

(atkelta iš 1 psl.)

Apibendrindamas jis pažymėjo, kad Lenkijos tautos atminties institute dirba apie 2 tūkst. darbuotojų, iš kurių pusė – istorikai, per metus išleidžiantys per 200 leidinių. „Tad galime palyginti, koks valstybės dėmesys atminties politikai“, – sakė jis.

Susitikime Lenkijoje aptarta tarpinstitucinio bendradarbiavimo paieškų ir identifikavimo srityje sutartis, pritarta intensyvesniems abipusiams darbiniams kontaktams. Lenkijos tautos atminties instituto Paieškų ir identifikacijos biuras vykdo žuvusių asmenų palaikų paieškas dabartinės Lenkijos Respublikos teritorijoje ir už jos ribų. Sutvarkius teisinį reglamentavimą analogišką padalinį ketinama steigti Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centre.

Toliau vizitas tęsėsi Krasyčino mieste, kur vyko dvišalės darbo grupės posėdžiai. Juose aptarti rengiamo dokumentų rinkinio tomo, skirto sovietų okupuotos Lietuvos Valstybės saugumo ministerijos (MGB) operatyvinei grupei Lenkijoje, einamieji darbai.

Ši grupė veikė Lenkijos teritorijoje, siekdama nustatyti lietuvių rezistencijos kelius į Vakarus ir ryšių kanalus šioje šalyje, įskaitant ir partizano Juozo Lukšos-Daumanto (taip pat naudojusio ir Skirmanto bei kitus slapyvardžius) keliones. Rengiamo tomo medžiaga atskleidžia plačią įvykių panoramą, parodo MGB pastangas ir metodus siekiant uždaryti bet kokį lietuvių rezistencijos kontaktą su laisvuoju pasauliu. Leidinys rengiamas dviem, lietuvių ir lenkų, kalbomis. Planuojama, kad knygynus jis pasieks 2022-aisiais.

Tai būtų antras serijos „Lenkija ir Lietuva XX amžiuje. Specialiųjų tarnybų archyvų dokumentai“, kurią rengia bendra LGGRTC bei Lenkijos tautos atminties instituto darbo grupė, tomas. Pirmasis „Sovietinių represinių struktūrų veikla prieš lietuvių ir lenkų pogrindį 1944–1945 m.“ išleistas 2016 m. Daugiau informacijos apie jį galima rasti centro leidinių interneto svetainėje www.atminties-knygos.lt.

Posėdžiuose dėl leidinio dalyvavo Lenkijos tautos atminties instituto archyvo direktorė Mažena Kruk, kolegos dr. Marcinas Majevskis, Margarita Chilinska, dr. Piotras Nivinskis, dr. Tomašas Balbusas.

Primintina, kad Lenkijos tautos atminties instituto habil. dr. K. Polejovskis į pareigas paskirtas 2021 m. liepos pabaigoje. Be kitų veiklų, jis kuruoja tarptautinį bendradarbiavimą, kurį pasirinko pradėti nuo susitikimo su LGGRTC atstovais. Dr. A. Bubniui, einančiam LGGRTC generalinio direktoriaus pareigas nuo 2021 m. balandžio 22 d., šis oficialus susitikimas su užsienio kolegomis taip pat buvo pirmasis.

Bendradarbiavimas tarp Lietuvos ir Lenkijos institucijų, tiriančių ir skleidžiančių žinias apie naujausių laikų abiejų tautų ir nacionalinių valstybių istoriją, vyksta jau dešimtmetį: vykdomi bendri projektai, periodiški susitikimai. Pandemijos sąlygomis, kai įprastas bendravimas buvo suvaržytas, vyko nuotolinės konferencijos.

Pagal LGGRTC inf.

Priešprieša įgauna pavojingų formų

Bijau, kad šita pandemija dar ilgai nesibaigs žmonijos pergale – kol geriausi medicinos mokslo protai kovoja su virusu ir šioje kovoje jau nemažai pasiekė bandydami perprasti jo kilmę, giminystę su kitais virusais, jo galimybes ir sąlygas mutuoti, vakcinacijos poveikį, atsirado galybė žmonių, stojančių piestu prieš sveiką protą. Nežinau, kaip iš tikrųjų yra visame pasaulyje, bet Lietuvoje ši priešprieša įgauna pavojingų formų. (Vieną jau matėme – per rugpjūčio 10 d. riaušes, kai susirinkusi prie Seimo minia protestuotojų, pasimosikavusi muliažinėmis kartuvėmis, galiausiai ėmėsi akmenų...) Galbūt pagalvosite, kad tai tamsių žmonių minia, kuriai nerūpi valstybės problemos? Nieko panašaus.

Štai skaitau socialiniame tinkle „Facebook“ vieno gerbiamo medicinos mokslininko analizes apie tai, kaip COVID-19 situaciją vertina norvegai, naudojantys kiek kitokią vakcinacijos taktiką, ir iš jam oponuojančio komentaro, parašyto epidemiologės (taip į kolegą kreipėsi mokslininkas), suprantu, kad pastaroji neslepia savo, atrodytų, antivakseriškų nuostatų! Kadangi nesu joks medikų bendruomenės žinovas, pasidomiu, kas toji epidemiologė, juo labiau kad profesorius paminėjo dar ir „Sveikatos teisės institutą“.

Pasižiūrėjus į jos paskyrą, į akis krenta publikuojami vienos skiepų priešininkės pasisakymai, o pasidomėjus, kas ta skiepų priešininkė... akis užlieja jos nuotraukos su Uspaskichu! Štai ir visa muzika.

Dar galima paminėti berods Rasos Juknevičienės repliką, kad tas „Sveikatos teisės institutas“ sukurtas už Uspaskicho pinigus. Ir po to „instituto“ vėliava susibūrę žmonės tikrai nėra „nepriklausomi ekspertai“. Bet tikslas akivaizdus – taip pasivadinus, iš įpročio žmonės galvos, kad tai kažkokia mokslo įstaiga, užsiimanti mokslu ir jo sklaida (tiesiog vyresnės kartos žmonėms žodis „institutas“ asocijuojasi su KPI (Kauno politechnikos institutas), VPI (Vilniaus pedagoginis institutas), VISI (Vilniaus inžinerinis statybos institutas), ŽŪSPI (Žemės ūkio statybos projektavimo institutas) ir pan.).

Taigi, mieli tautiečiai, jei prieš dabartinės valdančiosios daugumos ir jos vyriausybės pastangas suvaldyti pandemiją ir specialiai Kremliaus organizuotą nelegalų antplūdį iš Baltarusijos pasisako R. Karbauskis ir V. Uspaskichas, galite neabejoti – čia nėra jokios medicinos. Tai – valstybės interesų nepaisanti politika, iš kurios ir nereikia tikėtis naudos Lietuvai.

Lukašenkos režimo hibridinė operacija yra nukreipta prieš Latviją, Lietuvą, Lenkiją ir visą Europos Sąjungą

Veiksmai Baltarusijos pasienyje yra sistemiškai suplanuota ir organizuota Lukašenkos režimo hibridinė operacija, kuri yra nukreipta prieš Latviją, Lietuvą, Lenkiją ir visą Europos Sąjungą – tai vieningai sutarė Estijos, Latvijos, Lietuvos ir Lenkijos gynybos ministerijų vadovai rugsėjo 2 d. susitikę Slovėnijos sostinėje Liublianoje, kur vyksta ES gynybos ministrų susitikimas. Pertraukoje tarp susitikimo darbo sesijų ministrai Arvydas Anušauskas, Artis Pabriks, Kalle Laanetas bei Lenkijos gynybos viceministras Marcinas Ociepa aptarė ir neteisėtos migracijos iš Baltarusijos klausimus.

„Neteisėtos migracijos krizės mastas išsiplėtė – nors iš pradžių Lukašenkos režimo organizuojama hibridinė ataka buvo nutaikyta tik prieš Lietuvą, dabar pastebima agresija ir prieš Latviją bei Lenkiją. Tai gali tapti ne tik visą mūsų regioną, bet ir visą Europos Sąjungą paveikiančia saugumo problema, todėl siekdami užkirsti tam kelią turime būti vieningi ir veikti išvien“, – sakė ministras A. Anušauskas.

Baltijos šalių ir Lenkijos gynybos ministrai sutarė, kad šiuo metu keturių šalių bendradarbiavimas saugumo srityje yra stipresnis nei kada nors anksčiau, o tarpusavio solidarumas yra ypač svarbus artėjant „Zapad 2021“ pratyboms, kurių metu Baltarusijos skaidrumo stoka ir nenuspėjami veiksmai gali privesti prie eskalacijų, provokacijų ir incidentų pasienyje.

Ministrai savo šalių vardu įsipareigojo ir toliau vieningai stengtis užtikrinti savo sienų apsaugą, aktyviai keistis informacija bei praktine parama, tuo demonstruojant keturių šalių solidarumą hibridinės atakos akivaizdoje. Baltijos šalys ir Lenkija nuolat bendradarbiauja ir su kitais sąjungininkais, o prireikus, kreiptųsi pagalbos ir į ES, ir į NATO.

A. Anušauskas susitikimo metu taip pat pasinaudojo proga padėkoti kolegoms ministrams už praktinę paramą, kuri buvo suteikta Lietuvai iki šiol.

Į Lietuvą atvyko NATO kovos su hibridinėmis grėsmėmis ekspertų komanda

Rugsėjo 7 d. darbą pradėjo į Lietuvą atvykusi NATO kovos su hibridinėmis grėsmėmis paramos komanda. Dvi savaites komanda, kurią sudaro Baltijos jūros regiono, strateginės komunikacijos, kibernetinio saugumo ir kiti ekspertai, analizuos prieš Lietuvą vykdomą hibridinę agresiją ir Lietuvai bei Aljansui pateiks rekomendacijas, kaip užtikrinti efektyvesnę kovą su tokio pobūdžio grėsmėmis.

„NATO vadovaujamos kovos su hibridinėmis grėsmėmis paramos komandos atvykimas – tai konkretus NATO paramos Lietuvai ženklas ir Aljanso solidarumo demonstravimas. Ekspertų komanda į Lietuvą atvyko Lietuvos Vyriausybės prašymu teikti Lietuvai paramą kovojant su hibridinėmis grėsmėmis. NATO ir toliau stebi situaciją prie Lietuvos sienos su Baltarusija, kuri, keldama migracijos iššūkius, daro spaudimą mūsų sąjungininkėms Lietuvai, Latvijai ir Lenkijai“, – sako NATO kovos su hibridinėmis grėsmėmis ekspertų komandos vadovas Michaelis Ruhle.

NATO paramos grupę atsiųsti į Lietuvą nusprendė gavusi oficialų Lietuvos prašymą. Tam Šiaurės Atlanto Taryboje rugpjūčio mėn. vienbalsiai pritarė visos NATO sąjungininkės.

Pasak krašto apsaugos ministro A. Anušausko, NATO kovos su hibridinėmis grėsmėmis paramos komandos aktyvavimas Lietuvoje rodo tai, jog sąjungininkai atsakingai vertina Lietuvos geopolitinį kontekstą ir rengiasi bet kokiam galimam incidentui.

„Susiduriame su hibridine Lukašenkos režimo agresija prieš Lietuvą. NATO grupės atvykimas yra svarbus ne tik sprendžiant hibridinės agresijos keliamas problemas – tarptautiniu mastu nedraugiškai kaimynei dar kartą įrodoma, kad šioje kovoje esame ne vieni, turime sąjungininkų, su kuriais glaudžiai bendradarbiaujame ir krizinėse situacijose galime remtis jų tvirta parama“, – teigia ministras A. Anušauskas.

Pastaraisiais mėnesiais prieš Lietuvą nukreiptą hibridinę agresiją vykdo A. Lukašenkos režimas. Per sieną su Baltarusija šiemet į šalį neteisėtai pateko daugiau nei 4 tūkst. migrantų.

NATO kovos su hibridinėmis grėsmėmis paramos komanda Aljanso šalių vadovų sprendimu buvo sukurta 2018 metais. Valstybėms paprašius, NATO ekspertai gali padėti atremti hibridines grėsmes kibernetinio saugumo, energetinio saugumo, kovos su terorizmu, civilinio pasiruošimo ir strateginės komunikacijos srityse.

2019 m. NATO kovos su hibridinėmis grėsmėmis paramos komanda buvo aktyvuota Juodkalnijoje, to tuomet paprašius šios šalies vyriausybei.

Pagal KAM, VRM inf. parengė
Gintaras MARKEVIČIUS

Kad saulė tamsumus prašalintų

Gerimanto Juozo KAKLAUSKO pareiškimas Jo Ekscelencijai, Lietuvos Respublikos Prezidentui Gitanui Nausėdai, Lietuvos Respublikos Konstitucinio teismo Pirmininkui, Lietuvos Respublikos Seimo Pirmininkui

Gyvename nepriklausomos Lietuvos turtingu svarbiais įvykiais laikotarpiu. Du kartus per dieną, o kartais ir dažniau, per Lietuvos radiją girdime giedant himną. Kaip ir priklauso – jis giedamas svarbiuose renginiuose bei minėjimuose, bet kad jis giedamas suklastotas – mūsų ponams politikams visai nesvarbu. Kad saulė TAMSUMAS prašalina kasdien, nušviesdama mūsų Lietuvėlę, ir be himno aišku. Bet TAMSUMUS saulė niekaip neprašalina jau šimtą metų, nors Vincas Kudirka to tikėjosi. Daug turime įvairių „mokslinčių“, „politikų“, kuriančių įstatymus ir jų „apstatymus“, bet paprotinti „TAMSUMUOSE“ paskendusią kietakakčių „būrų“ tautą, kad giedotų nesuklastotą himną, nėra kam. Internetas užterštas ne tik suklastotais himno tekstais, bet ir prikeverzotais hieroglifais. Gal kad didžioji kinų tauta ar kokie čiukčiai suprastų?.. Žr. į Lietuvos Respublikos himno įstatymo 1991 m. spalio 29 d. Nr. I-1928 ir 1999 m. gegužės 20 d. Nr. VIII-1196 redakcijas ir perskaitykime, gerbiamieji ponai, nusipelniusio inžinieriaus Romo Treiderio knygą „Tautiškos giesmės kelias į tautą“. Arba galite įsigyti V. Masiulio knygyne, Panevėžyje, tikrąjį himno tekstą. Galima jį atsisiųsti ir internetu. Tada suprasite, kuo skiriasi originalaus himno žodžiai nuo dabar giedamų suklastotų.

DĖMESIO! Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos **Patriotinių leidinių knygynėlyje** (Laisvės al. 39, Kaune) galite įsigyti knygų tremties ir rezistencijos tematika, naujausius „Tremtinio“ numerius.

Atnaujintas karavykas Šiaulių rajone sukvietė į istorinę Baltijos kelio vietą

(atkelta iš 1 psl.)

Taip jau sutapo, kad ši Baltijos kelio diena Kuršėnų žmonėms buvo ir netekties bei atsisveikinimo diena su ilgamečiu, Kuršėnų bažnyčioje ištikimai Dievui ir žmonėms tarnavusiu kunigu Julijonu Miškiniu (1935–2021).

Pasibaigus šv. Mišioms, į Kuršėnų bažnyčią išlydėti Amžino atilsio buvusio Kuršėnų klebono, kunigo Julijono Miškinio rinkosi garbūs Šiaulių vyskupijos ir Lietuvos kunigai, tarp kurių ir velionio kurso draugas kardinolas Sigitas Tamkevičius SJ, Šiaulių vyskupas Eugenijus Bartulis, kiti garbingi Lietuvos dvasininkai, kuriuos pasitiko kartu su bendruomene šv. Mišiose už Baltijos kelią meldęsis Šiaulių rajono meras Antanas Bezaras.

Po šv. Mišių – tradicinis žygis per Kuršėnų miesto centrą iki Rezistentų paminklo, kur nusilenkta kovotojams už Lietuvos laisvę, padėta gėlių, uždegta žvakelių. Specialiai šiai dienai Kuršėnų Vytauto Vitkausko bibliotekos darbuotoja Asta Urbelienė sukūrė originalią gėlių kompoziciją, skirtą Baltijos keliui atminti. Kuršėnų buvusių tremtinių choras, vadovaujamas Jovitos Bražukienės, sudainavo keletą ilgesingų dainų ir visi sėdo į autobusus, nuvežusius į Panevėžio rajoną, Pajstrio seniūniją, į vietą, kur prieš 32-ejus metus, 1989-ųjų rugpjūčio 23-iąją, Šiaulių rajono žmonės stovėjo susikibę rankomis Baltijos kelyje ir paliudijo sau ir pasauliui Lietuvos laisvės siekį. Į kelionę prie istorinės Šiaulių rajonui Baltijos kelio vietos galėjo iš anksto užsiregistruoti visi norintieji.

Ties Pajstriu yra dvi brangios Šiaulių rajono žmonėms vietos: vieną ženklina karavykas – dviejų kryžmių kryžius, kitą – aukštai į dangų kylantis ąžuolinis kryžius. Šiaulių rajono žmonių iniciatyva šiemet karavykas buvo atnaujintas, naująjį gamino tas pats meistras – pajstrietis Viktoras Mažylis.

Prie karavyko Šiaulių rajono žmones pasitiko Panevėžio rajono meras Povilas Žagunis, Garbės kanauninkas Pranciškus Benediktas Tamulionis, karavyko autorius Viktoras Mažylis, Pajstrio seniūnijos darbuotojai ir gyventojai. Renginį vedė Šiaulių rajono savivaldybės kultūros centro direktorė Jovita Lubienė, kalbėjo tarybos nariai: Ada Grakauskienė, Jonas Novogreckis ir Algis Mačiulis.

Kunigui Pranciškui Benediktui Tamulioniui pašventinus karavyką, dalyvavusieji susikibo rankomis, lyg tąkart, prieš 32-ejus metus, ir dainavo patriotines dainas.

Vėliau stabtelėta prie istorinės Šiaulių rajonui Baltijos kelio vietos, kur pajstirietė Ona Striškienė papasakojo prisiminimus apie šioje vietoje stovintį kryžių. Kuršėnų Vytauto Vitkausko bibliotekos vedėja Joneta Felinskė ir bibliotekininkė Asta Urbelienė sukūrė dar vieną gyvų gėlių puokštę Baltijos keliui atminti.

Prie Baltijos kelią įamžinančio kryžiaus, kur 1989 m. rugpjūčio 23-iąją stovėjo Šiaulių rajono žmonės

Prie atnaujinto ir pašventino karavyko su Šiaulių rajono vėliava įsiamžino Šiaulių ir Panevėžio rajonų žmonės

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos Kuršėnų filialo nariai, savivaldybės atstovai, renginio dalyviai su kardinolu Sigitu Tamkevičiumi. Autorės nuotraukos

Sveikiname

Jubiliejaus proga sveikiname:
Marytę KARNIŠAUSKIENĘ, Marijoną Genovaitę RUDIENĘ
ir **Palmirą ŠENAUSKIENĘ – 85-ojo,**
Bronių MOTIEJŪNĄ – 80-ojo,
Nijolę GRILAUSKIENĘ ir Valentiną ŽILIENĘ – 75-ojo,
Ireną KUČINSKIENĘ – 70-ojo,
Eugenija MOCKŪNIENĘ, Joną SKALAUSKĄ
ir **Valentiną ŠUKIENĘ – 65-ojo.**

Tarp istorijos skersvėjų – Žmogus, viltingas ir menkas, mylimas ir keikiamas, didelis ir mažas... Tad būkite laimingi DABAR, būkite saugūs ČIA ir būkite mylimi ŠIANDIEN. Marijos globa te neapleidžia visas gyvenimo dienas.

LPKTS Panevėžio filialas

***

Garbingo **80-ojo** jubiliejaus proga nuoširdžiai sveikiname Palangos filialo įkūrėją, pirmąją valdybos pirmininkę **Vidą Teresę GALDIKIENĘ.**

Gyvenimas – tai klevo lapas...
Švelnučiam pumpure jis slepias,
Paskui su vėtromis kovoja,
Vis auga, vis labiau bujoja...
Sušvinta žaluma sodria,
Bet tik trumpam, deja...
Ir štai ruduo jau atkeliavo
Rausvai nudažęs lapą klevo...
Liepsnoja klevas išdidus
Nebuvo niekad toks gražus!
Gyvenimą kaip klevo lapą
Ruduo ryškiom spalvom nutapo...
Prabėga metai, bet žmogus
Kaip klevo lapas rudenį gražus...

Linkime, lai niekada širdy nebus rudens, o metai vien laimingi ir saulėti gėriu ir viltimi rusens...

LPKTS Palangos filialas

Tremtinio Gedimino Klimavičiaus prisiminimai

Marija BOHAREVIČIENĖ,
Amerikos Vakarų skyriaus Lietuvos universitetų moterų asociacijos (LUMA) narė

Noriu sudominti lietuvių visuomenę planuojama išleisti savo knyga „Raudonos aguonos tarp bėgių. Gedimino Klimavičiaus prisiminimai“. Knygos paruošimas dar užtruks apie pusantrų metų. Supažindinsiu, kokia buvo idėjos istorija, išspausdinti G. Klimavičiaus prisiminimus. Tai – lietuvių, rusų ir vokiečių kariuomenėse tarnavusio kario prisiminimai, rašyti 1941–1945 m., dvelkiantys patriotiškumu, gimtosios žemės išaukštinimu, atspindintys didelę meilę Tėvynei – Lietuvai.

Lemtingas susitikimas

2017 m. lapkričio mėn. dalyvavau „Misija Sibiras“ ekspedicijos dalyvių susitikime Pasaulio Lietuvių Centre, Lemonte. Socialinio skyriaus vadovas Rimantas Dirvonis pristatė šios ekspedicijos dalyvius Ramintą Keželytę ir Arnoldą Foką. Tai Lietuvos jaunimo pilietiškumo ir patriotiškumo ugdymo projekto organizatoriai – interaktyviai dalyvavo ekspedicijoje po Irkutsko kraštą, tvarkė ten kapines, pastatė medinius kryžius, susitiko su Sibire gyvenančiais lietuviais ir jų palikuonimis, užrašė jų pasakojimus ir taip išsaugojo tam tikro etapo Lietuvos istoriją.

Susitikime dalyvavo daug aktyvių Lietuvių bendruomenės narių, tarp jų buvo ir Vytautas Bagdonas, prieš dvidešimt metų su šeima atvykęs į JAV. Jis pagarsino, kad turi savo dėdės Gedimino Klimavičiaus, buvusio kario ir tremtinio prisiminimus, dienoraščius, poezijos sąsiuvinius, posmus užrašytus ant beržo tošies ir laiškus iš tremties Irkutsko srityje. Labai susidomėjau, nes mano senelio Benedikto Barkausko šeima iš Ariogalos taip pat buvo ištremta į Sibirą.

Senelis ir senelė Antanina Sadauskaitė turėjo daug žemių Raseinių, Ariogalos ir Vilkijos apylinkėse. Mano senelis B. Barkauskas 1908 m. buvo Amerikoje – kasė anglis Pensilvanijos anglių kasykloje, o antrą kartą, po metų buvimo Lietuvoje, vėl atvykęs į Ameriką, trejus metus dirbo Moline, Ilinojuje, „John Deere“ traktorių gamykloje, ir grįžo gyventi į Lietuvą. Likimas buvo labai nedėkingas mano senelio šeimai. Barkauskai Ariogaloje buvo pastatę naują gyvenamą namą ir naujus ūkinius trobesius, bet prasidėjus Pirmajam pasauliniam karui, praūžusi karo audra sudegino visus naujus gyvenamuosius ir ūkinius pastatus.

Senelio šeima vėl viską turėjo pradėti iš naujo. Statė, kūrė gyvenimą, augino aštuonis vaikus. Atūžė naujas Antrojo pasaulinio karo uraganas... Suliepsnojo visa Europa. 1945 m. sausio 6 d. sovietų kareiviai nušovė mano keturis dėdes, Benedikto Barkausko sūnus: Kazimierą, Lietuvos armijos karininką, Zenoną, Mečislovą ir Vytautą. Vytautas buvo penkiolikmetis, jam net nepriklausė eiti į tarybinę armiją. Lietuvos Atgimimo laikotarpiu jų palaikai iš bendros duobės miškelyje buvo perlaidoti į Ariogalos kapines. Jų vardai išrašyti Ariogalos kapinių koplytėlėje kartu su kitais anuo metu nužudytųjų vardais. 1948 metais kiti penki Barkauskų šeimos nariai buvo ištremti į Sibirą, Krasnojarsko sritį, Daursko rajoną. Tas negailestingas karo laikotarpis krauju užrašė daugybės Lietuvos žmonių likimus, sudaužė ateitį ir atėmė tūkstančiams žmonių gyvybes.

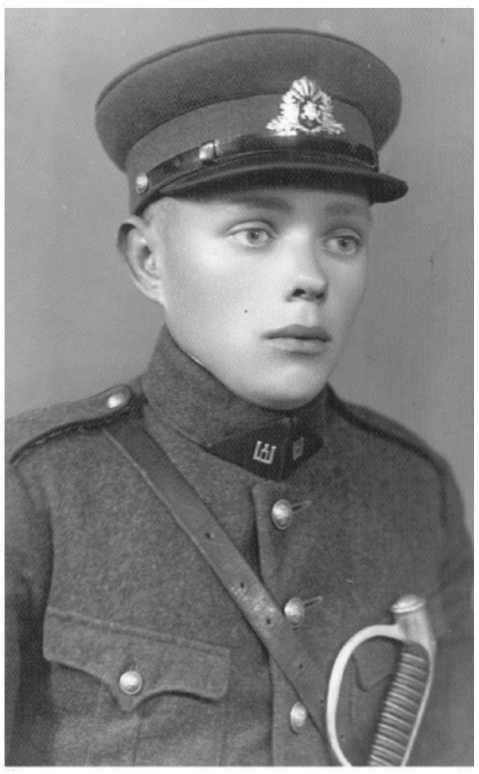

Gediminas Klimavičius

Gediminas Klimavičius (pirmas iš kairės) Irkutske

Gedimino kūryba

Susitikus su V. Bagdonu Lemonte, jis perdavė man Gedimino Klimavičiaus, savo dėdės, krikšto tėvo ranka, smulkia rašysena rašytus penkis dienoraščių-prisiminimų sąsiuvinius, poezijos lapus, laiškus, labai emociškai gilią ir dvasingą poemą „Du metai“, parašytą ant beržo tošies, laišką rašytą ant beržo tošies, tris apsakymus ir daug laiškų ir eilėraščių. Kai kuriuos kūrinius G. Klimavičius kūrė gyvendamas kareivinėse ir juose atsispindėjo to meto lietuvių kareivio dvasia: pajuokavimai, satyra ir kritika kitų kareivių atžvilgiu. Tai trijų dalių poema „Karas“, „Poema Kaziui“. Įdomi su komišku atspalviu poema „Vieni metai“, vieniems metams tremtyje atminti. Joje G. Klimavičius sarkastiškai aprašė pro traukinio langą matytus pirmuosius reginius ir atsitikimus važiuojant į tremtį – Rusijos gilumą.

Labiausiai žavi G. Klimavičiaus prisiminimai, poema „Du metai“ ir eilėraščiai: „Lietuviškas beržas ir mes“, „Savanoriui“, „Motinai“, „Ruduo“, „Kariui žuvusiam Rytuose“.

Dvejus metus nagrinėjau ir spausdinau gautąją medžiagą. Viską susisteminau ir sudėliojau į elektroninę knygą. Tačiau dar turiu įdėti daug darbo: redaguoti, nagrinėti įvykius, istorinius faktus ir surinkti lėšų. Tai užims dar laiko, kol minėta knyga išvys pasaulį.

Gediminas Klimavičius gimė 1918 m. lapkričio 22 d. Digrių kaime, Kauno aps., netoli mažo miestelio Ežerėlio. Jo tėvai Antanas ir Petronėlė Klimavičiai turėjo 10 hektarų žemės. Ūkininkavo savo mylimos tėviškės laukuose, sėjo kviečius, linus, augino gyvulius, nes patiems reikėjo žemę įdirbti ir taip pragyventi iš savo ūkio. Ūkininkai Klimavičiai turėjo šešis vaikus, iš jų tris sūnus: Juozą, Gediminą, Albiną ir tris dukteris: Anelę, Anastasiją ir Eleną. Verstis ir pragyventi iš dešimties hektarų žemės šeimai nebuvo lengva. Visi sutartinai dirbo ūkyje.

Vis dėlto tėvai labai rūpinosi vaikų išsilavinimu. Visi vaikai ėjo į mokyklas ir baigė po keletą gimnazijos skyrių. G. Klimavičius taip pat mokėsi gimnazijoje, tačiau universitete mokytis neteko, stojo į Nepriklausomos Lietuvos armijos gretas. Buvo apsiskaitęs ir išsilavinęs jaunuolis. Lietuvos armijoje jau dvejus metus tarnavo Gedimino vyresnysis brolis Juozas. Matyt tai ir pastūmėjo Gediminą stoti į Lietuvos armijos gretas. Vėliau, 1943 m., vyriausias brolis Juozas žuvo mūšyje prie Ilmenio ežero.

Karo pradžia

G. Klimavičius išėjo tarnauti 1940 m. kovo 1 d. ir buvo įrašytas į 3-iąjį artilerijos pulką, 1-ą kuopą. Jis rašė: „Šiuo paskyrimu buvau visai patenkintas, nes šiame pulke tarnavo ir mano brolis Juozas, pusbrolis ir dar keletas gerai pažįstamų mano draugų“. Pulkas laikėsi Kaune, Šančiuose. Ten vyko labai svarbūs apmokymai: drausmė ir atsakomybė, rikiuotė ir žygiavimas. Gediminas buvo paskirtas tiesti telefono laidus ir dirbti ryšininku.

Nuoširdžiai ir jausmingai G. Klimavičius dienoraštyje aprašė kareivių Priesaikos ceremoniją: „Ši diena mums didžiausia iš visų. Šį šeštadienį visi iš kareivių tampa eiliniais. Visi lig vieno prisiekėme ginti Lietuvos Laisvę ir Nepriklausomybę. Šimtai jaunų vyrų, išsirikiavę rajono aikštėje. Atėjus pulko vadui, išklausome jo iškilmingos kalbos. Po to visos žaliųjų gretos nužygiuojame bažnyčion. Po pamaldų vėl grįžtame į savo rajono aikštę. Keturi pabūklai išdidžiai žiūri į visas keturias puses ir įvyksta mūsų Priesaika“.

Neilgai trukus, po kelių mėnesių, situacija Lietuvoje ir kariuomenėje pasikeitė iš pagrindų. 1940 m. birželio 14 d. Sovietų sąjunga okupavo Lietuvą ir netrukus Raudonoji armija įžengė į Lietuvos teritoriją, kaip „draugiškai sąjunginė kariuomenė“.

G. Klimavičius savo dienoraštyje parašė: „Išaušo gražus birželio 18-osios rytas. Kareivių veidai kažko susirūpinę, susimąstę, neramūs. Sužinome, kad sovietų kariuomenė peržengė Lietuvos sieną. Be to sužinome, kad atsistatydino mūsų Vyriausybė ir kad Lietuva liko visai be valstybės vairo... Nutrūksta nuo šio ryto normalus gyvenimas... Visi kariai ir karininkai susirūpinę, nusiminę, nes padėtis pasidarė baisiai neaiški. Visi žinome ir jaučiame, kad su rusų kariuomenės įžygiavimu reikia laukti svarbių ir nelauktų įvykių mūsų Lietuvoje...“

Po daugiau nei savaitės neaiškios padėties, Lietuvos armijos kariai gavo įsakymą išsikraustyti iš Šančių kareivinių Kaune. Pulkas paliko Kauną ir rugsėjo 19-ąją išvyko į Vilnių. G. Klimavičius savo dienoraštyje aprašė nuostabius pakelės vaizdus: „Daugiausia matosi prasidėję bulviakasiai ir žiemkenčių sėjos darbai. Visa tai taip artima, taip paprasta, bet šiuo metu tie paprasti darbai man daug ką pasako. Rodos dar taip neseniai ir aš dirbau žaliuojančiuose laukuose, bet dabar jau visa tai reikia pamiršti...“

Kaip jautriai reagavo, prisiminė ir išgyveno gimtosios žemės nuolatinių, įprastų darbų išsiilgusi jauno kareivio siela. Toliau, atvykus į Vilnių, G. Klimavičius rašė: „Pažvelgus iš mūsų rajono ribų, matosi gražūs Vilniaus miesto vaizdai. Aukštais bokštais bažnyčios, didingi rūmai. Per Vilnių teka sraunioji Neris, ant kurios kranto iškilmingai stovi Gedimino pilis, o kitapus Vilnios – Trijų Kryžių kalnas. Mūsų rajonas taip pat gražioje vietoje – ant melsvosios Neries kranto. Čia dar taip nesenai, dar tik prieš vienus metus, stovėjo lenkų kariuomenė. Jos dabar nė žymės nelikę.

(keliama į 8 psl.)

Partizanai Arbočiai

Stanislovas ABROMAVIČIUS

Istorikas Kęstutis Kasparas yra suskaičiavęs, kad vien tik Žaslių ir Gegužinės apylinkėse (Kaišiadorių r.) partizaniniame kare dalyvavo devyni vyrai, turėję Arbočių pavardę: Aleksas Arbočius-Liepsna (1922–1945), jo brolis Jonas, Benediktas Arbočius-Žaibas (1922–1945) iš Skėrių kaimo, Boleslovas Arbočius-Profesorius (g. 1908 m.), septynerius metus kalėjęs Archangelske, Steponas Arbočius-Balsas (1920–1989) iš Kasparіškių kaimo, devynerius metus kalintas Irkutske, Stasys Arbočius-Vėjas (1919–1946) iš Paparčių, Zigmas Arbočius (g. 1921 m.), Ignas Arbočius (g. 1907 m.) ir Vaclovas Arbočius (g. 1921 m.) iš Jačiūnų kaimo. Iš Rusių kaimo kilusį Bernardą Arbočių-Liepsniuką (g. 1922 m.) suėmė ir nuteisė, jis dešimt metų kalėjo Intoje (1947 m. gegužės 16 d. Kaišiadorių apskrities saugumiečiai dėl sūnaus partizano apsupo Arbočių sodybą, nušovė jo motiną Antosę, sudegino tvartą).

Arbočiai visame Žaslių valsčiuje garsėjo kaip dori ir sąžiningi žmonės, išmanūs ūkininkai, geri siuvėjai, batsiuviai, kalviai. Iškilus Lietuvai pavojui, išėjo partizanauti. Dar 1944 m. gruodžio 17 d. NKVD agentas (slapyvardžiu „Liubavskis“) pranešė, kad Jačiūnuose pasirodė 200 partizanų būrys. Kiekvienoje kaimo troboje svečiavosi po 5–10 partizanų, o kiti ilsėjosi pamiškėje, tarp jų buvo ir vokiečių. Visi buvo gražiai sutikti, pamaitinti.

Apie vieną iš partizanų Boleslovą Arbočių, turėjusį Profesoriaus slapyvardį, dar prieš dvi dešimtis metų man yra pasakojusi partizaninio karo dalyvė Leokadija Paškauskaitė. Su partizanu merginą netikėtai suvedė ir išskyrė pokario audros.

Leokadija gimė 1930 m. Aleksandriškių kaime, Vievio valsčiuje, netoli Kazokiškių. Jos mama Marijona dirbo Natokų pradžios mokyklos valytoja, nes tėveliui Broniui mirus, viena augino tris vaikus: Leokadiją, Konstanciją ir Juozą.

Atėjo 1940 m. okupacijos nelaimės. Iki tol Aleksandriškių pradžios mokyklos mokytojas Andrius Zaščiurinskas su mokiniais Mitkiškėse kasinėdavo smėlynus, o radinius atiduodavo J. Šiaučiūno įkurtam Kernavės muziejui. Tai jis patarė Leokadijos motinai ir kitiems tėvams neleisti vaikams stoti į pionierius, už tai jį nuteisė ir nukankino Rainiuose. Sako, mokytoja Domininka Raubaitė dar ilgai užsakinėjo Kazokiškėse šv. Mišias už žuvusįjį... Leokadija tada buvo jau pakankamai paaugusi, kad suprastų, kas vyksta Lietuvoje.

Pokariu pas jų kaimynę Marytę Mukienę slapstėsi partizanai V. Žukauskas, M. Šustauskas ir kiti. Leokadija, tada dar jauna mergaitė, jų paprašyta, nebijodavo nuvažiuoti į Kauną ir turguje nupirkti vaistų, nunešti žinutę nurodytu adresu. Tačiau greitai Aleksandiškėse gyventi tapo per daug pavojinga. 1947-aisiais šeima persikėlė gyventi į Vilkakiemį, Žaslių valsčiuje, pas tėvelio brolį Joną Paškauską.

Ir čia ateidavo partizanai. Mergaitė sutiko talkinti ir jiems. 1947 m. davė priesaiką, pabučiavo Trispalvę. Tarp kovotojų buvo ir Boleslovas Arbočius iš Jurgino kuopos. Jį vadino Profesoriumi. Sakė, vyras mokęsis Dotnuvos žemės ūkio akademijoje, o partizanavo nuo pat 1944-ųjų rudens. Jam buvo dvidešimt aštuoneri. Atrodė daug jaunesnis, buvo griežtas. Dažnai iš bunkerio išeidavo. Jo vadovaujama Leokadija rašė dokumentus, juos šifruodavo numeriais, kažkur nešdavo, vėliau kišo juos į butelius ir užkasdavo už sodybos.

Su Boleslovu santykiai buvo draugiški, vienas kitam jautė simpatiją, tad 1947 m. Paparčių bažnyčioje slapta susituokė. Partizanai bunkerį buvo įsirengę klojime, po šienu, angą užkimšdavo presuotais šiaudais. Valgyti eidavo į trobą, o kai pasirodydavo stribai, bėgdavo į bunkerį, užsimaskuodavo. Sodyba stovėjo atokioje vietoje, matėsi tik pakalnėje esantys pastatai, aplinkui driekėsi laukai, visi kaime laikė piktus šunis, tad svetimus jie pamatydavo iš toli ir garsiai pradėdavo loti. Bunkeryje buvo žibalinė lempa. Jis taisė šautuvą, rašė, o ji mezgė, siuvo.

Partizanai Leokadija ir Boleslovas Arbočiai

1948 m. vasario 16-osios rytą šventinę kaimo žmonių nuotaiką sugadino pasirodę Žaslių stribai ir garnizono kareiviai. Tuo metu Boleslovas bunkeryje sėdėjo apsirengęs karine uniforma ir rašė, o Leokadija mezgė. Įsibrovėliai pradėjo klojimą krėsti, laipiojo palėpėje, draskė šieną, grindinį.

„Nieko nėra“, – girdi slėptuvėje besislapstantieji nusiminusių stribų žodžius. „Ieškokit, perkratykit šieną!“ – nenurimo vyresnysis.

Stribai jau atkakliau viską vertė, badė, šokinėjo. Ir angą maskuojantis presuotas gniužulas neišlaikė, kareivis su šienu įkrito. Supratę, kad juos aptiko ir kad laukia kankinimai, nelaisvė, Leokadija pasiūlė susisprogdinti, tačiau Boleslovas nesutiko. Gal dėl to, kad jiedu laukėsi vaikelio...

Surišo abiem rankas, labai mušė, spardė nėščią moterį į pilvą. Nusivedė į Žaslius, ten išskyrė: surišę rankas ir kojas, Leokadiją tardyti išvežė į Kauną. Mickevičiaus gatvėje esantis kalėjimas suimtosios nepriėmė, kalėjimas buvo perpildytas. Taip ji atsidūrė Griunvaldo gatvėje buvusiame kalėjime.

Vakare moterį išvežė į Lukiškes. Tamsioje II korpuso vienutėje išbuvo visą mėnesį, iki pat gimdymo. Gimdymo kameroje buvo daugiau moterų: Verutė Žukauskienė (partizano Vinco Žukausko-Putino žmona), Stasė Žukauskienė iš Prienų. Čia gimė sūnus Boleslovas. Atvažiavo mama, atvežė vaikui drabužėlius. Dabar jau tardant ne tik mušė, bet grasino nužudyti kūdikį: guldydavo vaiką ant stalo, taikydavo į jį pistoletu. O ką ji galėjo išduoti, jei iš bunkerio niekur neišeidavo?

Ir Leokadijos šeimai reikėjo slapstytis, kad neištremtų į Sibirą: brolis Juozas iškeliavo į Kaliningrado sritį, sesuo Konstancija – į Kazokiškes...

1948 m. spalio mėn. ją nuteisė 10 m. kalėti ir dar 5 metus tremties. Po nuosprendžiu ji nesirašė. Išvežė su vaiku į Mordovijos lagerį. Čia, eidamas trečius metus, Boleslovas mirė nuo rachito. Verutė Žukauskienė iš marlės pasiuvo mirusiajam suknytę, palydėjo moterys kūnelį iki vartų, o prižiūrėtojai su vežimu jį išvežė. Vaikelio kapelio vietos Leokadija nesužinojo net ir 1954 m., kai ją iš lagerio išleido...

1954 m. gruodžio mėn. pradžioje Leokadija grįžo į Lietuvą. Apie Boleslovą Arbočių žinių neturėjo. Pas mamą vietos nebuvo, tai atvažiavo į Kauną pas tetą Zofiją Januškevičienę, ėjo tarnauti pas žmones... Boleslovas Arbočius kalėjo Archangelske, 1955 m. jį išleido.

Bernardui Arbočiui-Liepsniukui pavyko išlikti. 1974 m. persikėlė į Jurbarką su žmona Danute Špatkauskaite, su kuria susituokė Sibire. Vos atvykus atėjo saugumiečiai ir liepė per 24 valandas palikti Lietuvą kaip nepageidaujamam, politiškai nepatikimam asmeniui. Boleslovas trejus metus turėjo gyventi atskirai nuo šeimos Sovietske (Kaliningrado srityje), su žmona ir dukterimi pasimatydavo tik joms nuvykus jo aplankyti. Kai 1977-aisiais pagaliau gavo leidimą grįžti į Lietuvą, įsidarbino statybinėje organizacijoje staliumi. Sovietmečiu buvo sekamas, tad apie savo gyvenimą pokaryje vengė pasakoti net saviems. Kai Lietuva atkūrė nepriklausomybę, apie tėvelio kovas ir gyvenimą tremtyje sužinojo ir duktė bei anūkai.

Apie Bernardo Arbočiaus ir bendražygių kovas yra daug pasakojęs iš Rusių kaimo kilęs partizanas Motiejus Bulauka-Kolumbas. Siaubinga istorija, kai keršydami už pralaimėtą susirėmimą, kareiviai ir stribai nušovė nekaltą motiną. Jai tada buvo 54 metai. Apie tai papasakojo Motiejus Rudys-Lazdynas iš Rudžių kaimo.

„Kai 1947 m. išsiskirstėme atskiromis grupėmis, teko slėptis bunkeryje Rusių kaimo Salomėjos Penkauskienės sodyboje. Pas ją tvarto malkinėje buvo įrengta slėptuvė. Šiame bunkeryje mes slėpėmės trise: Adolfas Janulevičius-Balandis, Bernardas Arbočius-Liepsniukas ir aš.

1947 m. gegužės 16-osios rytą Liepsniukas išlindo iš bunkerio apsidairyt, sužinoti, kas aplinkui dedasi. Išeina į kaimą, bet staiga grįžta atgal. „Rusai!“ – sušuko jis mums...

Ginklus čia turėjome gerus: du automatus ir kulkosvaidį „degteriovą“, keletą granatų. Visi staigiai šokom laukan. Vienas stribas įšoko į tą malkinę. Kol aš padaviau vyrams ginklus, Liepsniukas, nieko nelaukęs griebė už šakių ir puolė stribą. Stribas atšoko, o kitas stribas taikėsi į mus jau su kulkosvaidžiu. Aš greit numečiau Liepsniukui į rankas kulkosvaidį, o patys su Balandžiu griebėm už automatų ir šaukėm: „Liepsniuk, atidenk ugnį!“

Liepsniukas kaip patraukė, tai tas stribas iškart parvirto ant žemės.

Tvartas buvo ant griovio krašto. Nuo skardžio pusės irgi pasigirdo šūvių serija. Priekyje stovėjo namas. Liepsniukas dar iš kulkosvaidžio paleido kelias serijas ir išvirto į lauką. Mes iš paskos. Matom, kareivių padegtas tvartas jau dega. Liepsniukas čia pat nukrito ir paleido seriją po serijos į griovio pusę. Jo dengiami mes pabėgom kiek tolėliau, atidengėm ugnį iš automatų. Tada Liepsniukas atsikėlė ir nubėgo nuo degančio tvarto. Persimetėm į griovį. O sovietai nuo griovio krašto kerta į mus iš automatų, kulkos tiesiog žemę po kojomis ardo, bet į mus nė viena nepataikė...

Šio susišaudymo metu žuvo du stribai. Už tuos stribus keršydami, sovietai nušovė Liepsniuko motiną. Ji kambaryje dukros mergytę laikė ant rankų, enkavedistai, įsiutę dėl savo nesėkmės, įpuolė į jį ir šovė tiesiai jai į galvą...“

Motiejus Rudys-Lazdynas yra užrašęs 19 jam pažįstamų šio krašto žuvusių ir 15 išgyvenusių partizanų pavardes. Jie liko gyvi, tačiau teko įveikti pragarą žemėje: Motiejus Bulauka-Kolumbas, Bernardas Arbočius-Žaibas (abu iš Rusių kaimo), Edvardas Kareckas-Vabalas ir Alfonsas Tveraga-Ąžuolas iš Budelių kaimo, Pranas Žičius-Vėjas, Liudas Kavaliauskas-Perlas, Bronius Žičius-Žilvytis, Jonas Žičius-Pabaisa.

Jo žiniomis, Rudžių kaimo jaunuoliai garbingai priešinosi okupantams: Aleksas Arbočius-Žaibas žuvo 1945 m. vasario mėn. Vievio valsčiuje, Stasys Arbočius-Vėjas – 1946 m. balandžio mėn., Vaclovas Suslavičius-Klevas žuvo 1945 m. rugpjūčio mėn. Visus nušovė Žaslių garnizono kareiviai, jų kūnai buvo nuvežti į Žaslius, paskui pakasti Kliuko pušynėlyje, tačiau giminių perlaidoti Rusių kapinėse. Petras Tatarūnas ir Pranas Suslavičius labai jauni nušauti stribų, palaidoti Rusių kapinėse.

Baltiškasis kodas

Irena JOCIENĖ,
Trakų viešosios bibliotekos vyr. bibliotekininkė

Trakų viešojoje bibliotekoje vyko menininkės Virginijos Aliukonės tapybos darbų parodos „Amžinos pasakos“ pristatymas. Susirinkusieji susitiko su parodos autore, domėjosi jos darbais.

Dzūkijos kaime augusi, mokslus Trakuose baigusi, o vėliau Vilniuje studijavusi dailės edukologijos magistrė dalijosi savo mintimis apie kūrybą, pristatė savo darbus. Dar mokydamasi mokykloje, paskatinta savo mokytojų, Virginija niekada nesiskyrė su kūryba. Pradžioje buvo tik pavieniai darbai, bet prieš porą metų ji pradėjo gilintis ir domėtis savo lietuviškomis šaknimis. Senoji baltų kultūra, mitai, legendos, tikėjimas, ženklai, raštai virto vaizdiniais, kuriuos autorė fiksavo eskizais, o vėliau jie virto paveikslais.

Susitikimo metu Virginija ne tik pristatė savo darbus, bet ir apie kiekvieną pavaizduotą siužetą išsamiai papasakojo. Darbuose vyrauja moteriškasis pradas, deivės Laima, Veliona, Medeina, Undinė, Milda, atgyja gyvenimo medis, paukščiai, aitvarai, šeimos motyvai. Kiekvienas paveikslas – tai užkoduotas pasakojimas apie mums artimą baltiškąją pasaulėžiūrą, tikėjimą. Paveikslai alsuoja šviesa ir šiluma, skleidžia pasakišką atmosferą.

Virginijos Aliukonės tapybos darbų paroda „Amžinos pasakos“ Trakų viešojoje bibliotekoje veiks iki spalio 1 d. Kviečiame apsilankyti.

Ilsėkitės ramybėje

Pranas Žukas
1927–2021

Pranas kiekvieną kartą braukdavo ašarą girdėdamas: „Oi neverk, matušėle, kad jaunas sūnus / Eis ginti brangiosios tėvynės!“, nes prisimindavo savo brolį partizaną Vytautą Žiuką, žuvusį Labanoro girioje; saugumiečių sužeistą, bet išgyvenusį, brolį partizaną Balį Žiuką; miestelio gatvėje suguldytus negyvus jaunus vyrus, išgyventas nuoskaudas...

Gimė Molėtų r., Čivylių kaime. Šeimoje augo penki vaikai: du vyresni broliai Vytautas ir Balys bei dvi jaunesnės seserys Vanda ir Angelė. Pranas, būdamas nepilnametis, neišėjo į mišką partizanu kartu su broliais, tad saugumiečių buvo nuolat persekiojamas, tardomas. Ne kartą buvo uždarytas areštinėje, mušamas, buvo reikalaujama, kad išduotų brolius ir jų draugus, bet nesudarius bylos išleisdavo. Šeima visokeriopai rėmė ir palaikė partizanus, todėl 1951 m. buvo ištremta į Sibirą – Irkutsko sr. 1958 m. pradžioje Pranas susituokė su Brone Kraujelyte, partizano Antano Kraujelio seserimi, taip pat tremtine. Tais pačiais metais šeima sugrįžo į Lietuvą. Čia gimė sūnus ir duktė. Grįžus į Tėvynę, buvo sunku registruotis, gauti darbą. Jauną šeimą lydėjo skurdas ir sunkumai, nuolatiniai KGB persekiojimai dėl nesugaunamo ir aktyviai veikusio prieš okupantų valdžią partizano Antano Kraujelio. Pagaliau P. Žukas įsidarbino gamykloje Vilniuje ir dirbo joje iki pensijos. Nepaisant to, kad Pranui teko patirti daug juodų dienų, jis išsaugojo jautrumą, gerumą, atlaidumą, begalinę meilę gyvenimui, savo šeimai... ir rūpestį dėl Lietuvos laisvės. Jo šviesus žvilgsnis liks mūsų širdyse.

Laisvės kovų dalyvė, gamtos mokslų habil. dr. Janina Šyvokienė

Stanislovas Andriuškevičius
1933–2021

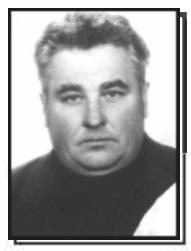

1951 m. tremties vieta – Ilišfrijaus r., Krasnojarsko kr. 1958 m. grįžo į Lietuvą, gyveno Šeduvoje, dirbo Baukų žemės ūkio bendrovėje traktorininku.

Nuoširdžiai užjaučiame šeimą ir artimuosius.

LPKTS Radviliškio filialas

Elena Mačiulienė
1937–2021

Gimė Radviliškio r., Baisogalos aps. Semuliškių k. Tremtyje buvo nuo 1949 m. Krasnojarsko kr., Bogrodsko r., Borodino gyv. Po tremties gyveno Radviliškyje. Dirbo visuomeninio aptarnavimo įmonėje bufetininke.

Nuoširdžiai užjaučiame šeimą ir artimuosius.

LPKTS Radviliškio filialas

Užsiprenumeruokite „Tremtinį“ 2021 metams

Prenumerata priimama
iki kiekvieno mėnesio 26 dienos
bet kuriame „Lietuvos pašto“,
„Pay Post“ skyriuje,
per „Lietuvos pašto“ laiškininką,
paskambinus informacijos
telefonu 8 700 55 400,
internetu **www.prenumeruok.lt**.
Laikraštis išeina 4 kartus per mėnesį.
Prenumeratos indeksas 0117.

Kaina: 1 mėn. – 3,74 €; 3 mėn. – 11,24 €; 6 mėn. – 22,47 €; 12 mėn. – 44,94 €.

Skelbimas

Rugsėjo 12 d. (sekmadienį) 11 val. Rokiškio Šv. Mato Evangeliko bažnyčioje bus aukojamos šv. Mišios už gyvus ir mirusius buvusius tremtinius, partizanus, politinius kalinius. Po šv. Mišių Parapijos namuose vyks ataskaitinis-rinkiminis susirinkimas. Maloniai kviečiame dalyvauti.

LPKTS Rokiškio filialas

Skelbimai

Rugsėjo 11 d. (šeštadienį) LPKTS Ukmergės filialas kviečia į žygį Vyčio apygardos partizanų kovoms atminti.

10 val. pradžia Pirmojo Vyčio apygardos vado Juozo Krikštaponio aikštėje (Vytauto g. 30, Ukmergė); **11 val.** Pamūšio k. Taujėnų sen., bus pašventintas atstatytas Atminimo kryžius žuvusiems Vyčio apygardos partizanams; **12 val.** sustojimas prie Taujėnų gimnazijos, Atminimo kryžiaus 1945–1949 m. žuvusiems Vyčio apygardos partizanams, minėjimas; **13 val.** Lėno miške sustojimas prie Obelisko. Žygis pėsčiomis (200 m) iki buvusios partizanų stovyklos, kur 1945 m. sausio 12 d. vyko kautynės su NKVD kariuomenės daliniu; **14 val.** Užugirio mokykla – muziejus. Ekspozicija, skirta partizanų Budnikų atminimui. Mokyklos kieme – pietūs; **16 val.** Aukštuolių kaime, prie Katliorių šeimos buvusios sodybos; **17 val.** žygio pabaiga Siesikuose prie Laisvės paminklo. Koncertas.

***

Rugsėjo 17 d. (penktadienį) 12 val. LPKTS buveinės salėje (II a., Laisvės al. 39, Kaunas) įvyks LPKTS Kauno filialo ataskaitinė konferencija.

Tremtinys **ISSN 2029-509X**
www.lpkts.lt

Leidėjas **Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga**
Įmonės kodas **300032645**
Ats. sąsk. **Nr. LT18 7044 0600 0425 8365 AB „SEB“ bankas**
Adresas: **Laisvės al. 39, 44309 Kaunas,**
Tel. **(8 37) 323 204, 8 667 39218**

Savaitraščio vadovė **Audronė Kaminskienė**
Techninė redaktorė **Vesta Milerienė**

El. p. **tremtinys.redakcija@gmail.com**

2 spaudos lankai. Tiražas 1170 egz. Kaina 0,90 euro.

Spausdino **spaustuvė UAB „Morkūnas ir Ko“, Draugystės g. 17, Kaunas**

Projektus „Lietuvos Laisvės kovų, tremties ir tautos netekčių atspindžiai“ ir „Istorija be „baltų dėmių“ remia (2021 m. skirta 14000 eurų)

SPAUDOS, RADIJO IR TELEVIZIJOS RĖMIMO FONDAS

Redakcija pasilieka teisę trumpinti ir redaguoti straipsnius, rankraščiai negrąžinami. Redakcijos nuomonė nebūtinai sutampa su autoriaus nuomone.

Tremtinio Gedimino Klimavičiaus prisiminimai

(atkelta iš 5 psl.)

Vien tik sienose kai kur dar užsilikę įbrėžti lenkiški šūkiai ir dažnai tenka prie sandėlio atrasti su išsiskėtusiu ereliu lenkų munduro sagą, tai ir visas lenkų palikimas“.

Gediminas puikiai suprato, kad Vilnių jie ras visai kitokį. „Nors vaizdas nepasikeitęs, bet per 20 metų Vilnius laukė prašvintančios laisvės. Ir vos Gedimino dvasia spėjo ištiesusi ranką pasveikinti į Vilnių įžygiuojančius Lietuvos karius, tuoj ir vėl žiauraus bolševikų smurto verčiama pasislėpė neprieinamuose, paslaptinguose Vilniaus požemiuose,“ – toliau pasakojo savo dienoraštyje G. Klimavičius.

Aplinkui sproginėjo bombos

Išlikusiuose dienoraščiuose Gediminas Klimavičius labai aiškiai, jaudinančiai apibūdino savo tarnybą ir rusų armijoje: „Tai buvo spalio mėnesio pirmomis dienomis. Kaip ir paprastai, šį vakarą dirbu centrinėje. Pradėjus temti, pulke prasidėjo kažkoks bruzdėjimas, kuris vėliau iškilo į tam tikras demonstracijas. Šimtai mūsų pulko kareivių pradėjo giedoti Tautos himną, kuris rusų jau buvo uždraustas. Į iškabintus Stalino bei „garsiųjų“ vadų paveikslus pasipylė akmenų kruša. „Politrukai“ ir komisarai išsislapstė, o gretimose mūsų rajono kareivinėse gyvenę rusai galvotrūkčiais atsidūrė savo patalpose.

– Šalin prakeiktas Stalinas! Lai gyvuoja laisvoji Lietuva! – girdėjosi kareivių šūkiai. Po šio įvykio „politrukai“ apie tai nieko neužsiminė. Tik po keletos dienų svarbesnius praėjusio įvykio dalyvius areštavo ir išvežė“.

Toliau kareivinėse vyko visai kitas gyvenimo etapas, pradėjo rodytis „tikroji“ vadinamoji laisvė. Buvo uždraustos lietuviškos dainos. „Politrukai“ kas savaitę kareivinėse darė kratas, ieškodami ginklų, šovinių, kompromituojančių ir netinkamų užrašų, dainų sąsiuvinių, laiškų... Lietuvos kariuomenė tuo metu buvo laikoma visai neapginkluota. Kareiviai bijojo savo laiškuose rašyti tiesą ir pasakoti apie esamą padėtį, nes tai grėsė ištrėmimu visai šeimai į Rusiją.

Dienoraštyje G. Klimavičius rašė: „1941 m. birželio 22 d., sekmadienis. Patekėjusi saulė raudonai nudažė Varėnos stovyklos miško pušų viršūnes. Palapinėse dar tylu. Kiekvienas po sunkaus dienos darbo ilsisi. Staiga per miegus išgirstu lėktuvų ūžimą. Pasigirsta keletas trumpų kulkosvaidžių serijų, paskui vėl viskas nutyla. „Kas tai galėtų būti? – galvoju trindamas užmiegotas akis. – Nejaugi karas?!“ Taip, tai vokiečių lėktuvai apžvalgė mūsų stovyklą ir susikovė su vienu rusų naikintuvu…“

Tada „politrukai“ nieko nesakė ir dar labiau privertė lietuvių kareivius vykdyti įvairias pratybas. Vokiečių lėktuvai intensyviai skraidė virš Varėnos poligono, bet bombų nemėtė, žinodami, kad tai yra lietuvių armijos daliniai, nors dalis buvo ir sovietų kareivių. Kiti sovietų daliniai iš Varėnos buvo išvykę jau prieš dvi dienas. Kai dangaus erdvėje pradėjo kautis sovietų ir vokiečių oro pajėgos, „politrukų“ nurodymu, sukrovę karišką turtą, amuniciją į sunkvežimius, dalinys pajudėjo iš Varėnos.

Vokiečiai, matydami sovietų armijos atsitraukimą, pradėjo mesti bombas ant atsitraukiančios armijos. Sprogimai išsklaidė kareivius, nutrūko telefoninis ryšys. G. Klimavičius, dirbęs ryšio centrinėje, buvo pasiųstas išsiaiškinti priežastį, kodėl neveikia telefono komunikacija. Stengdamasis surasti ryšio nebuvimo priežastį, eidamas kelis kilometrus pagal ištiestą liniją surado nutrūkusį laidą. Surado ir savo dalinio kareivius, ir ką tik atvykusį leitenantą su mašina, prikrautą šaudmenų ir kitos amunicijos. Jie visi susėdo pasikalbėti ir pasitarti. Panagrinėję situaciją, visi čia buvę kariai nutarė važiuoti ginti Vilniaus. Su jais ir G. Klimavičius. Aplinkui vis sproginėjo bombos...

Povilas Klimavičius (pirmas iš dešinės) Sibire

Šeima buvo priversta slapstytis

Vėliau G. Klimavičius pateko į vokiečių kariuomenės suimtų lietuvių karių belaisvių gretas. Su kitais jis buvo išsiųstas į Liubliną. Vėliau jis buvo kilnojamas su pulku į įvairias vietoves ir skiriamas vykdyti visokių karinių užduočių. Prisiminimuose aiškiai matome, kaip kenčia jauno kareivio siela, išsiilgusi savo gimtosios žemės, savo namų, savo tėvynės. Kokiose nepakenčiamose sąlygose ar aplinkybėse buvo lietuvis kareivis, tačiau jis niekada nedejavo ir nesiskundė...

Daug jaudinančių žiauraus, alinančio ir negailestingo karo akimirkų G. Klimavičius išraiškingai pavaizdavo savo dienoraščio puslapiuose. Visi tie gilūs, patriotiški jauno lietuvio kareivio jausmai iškilo aprašytose kovose su banditais, tarnaujant vokiečių armijoje ir vėliau 1944 m. sovietų armijai įsiveržus į Vilnių. Labai realiai ir tiesiogiai aprašyti vokiečių armijos atsitraukimo nuo Kauno manevrai ir veiksmai.

G. Klimavičiaus karo pabaigos ir pokario laikotarpio kūrybą sudaro išlikę trys apsakymai, kuriuose aiškiai ir jaudinančiai pavaizduoti tuo metu Lietuvoje vykę istoriniai reiškiniai. Tai jaunų žmonių prievarta ėmimas į sovietų armijos gretas, valstybės tarnautojų, inteligentijos, ūkininkų suėmimai, trėmimai, absoliutus nesiskaitymas ir susidorojimas su gyventojais ir su visais, kurie nepritarė tarybinės valdžios reikalavimams.

1948 m. gegužės 22 d. į Klimavičių sodybą atvyko ginkluoti sovietų kareiviai, paskyrė tik vieną valandą sodyboje esantiems vyrams susirinkti daiktus. Suėmė šeimos galvą Antaną Klimavičių, tėvo brolį Povilą, du Antano sūnus: Gediminą ir Albiną. Dvi seserys Anelė, Angelė ir jų mama Petronėlė, buvusios laukuose, išgirdusios keistus garsus, sklindančius iš sodybos, pasislėpė netoliese esančiame miškelyje. Taip Petronėlė Klimavičienė ir dvi jos dukterys išvengė tremties, nors buvo trėmimų sąrašuose.

Albinas Klimavičius

Slėpėsi ilgai, apie dešimt dienų miške prie pelkių. Buvo šaltas gegužės mėnuo. Išbūti miške buvo sunku ir nepakeliama. Tačiau tai buvo kova už išlikimą, kova už gyvenimą. Tos praleistos dienos šaltame, drėgname ore, be maisto, be šiltesnių drabužių – vėliau visa tai labai atsiliepė moterų sveikatai. Sužinojusios, kad nurimo trėmimų bumas, kad kaime sumažėjo kareivių, moterys iš miško grįžo gyventi į savo namus.

Visi vyrai Klimavičiai atsidūrė Sibire

Anastazija Klimavičiūtė-Bagdonienė buvo ištekėjusi ir gyveno Kaune, atskirai nuo šeimos, todėl nebuvo išvežta į Sibirą. Visi šeimos vyrai: Antanas, Povilas, Gediminas ir Albinas Klimavičiai buvo ištremti į Sibirą, Irkutsko sr., Taljano miesto apylinkes. Gediminas ir kiti šeimos nariai dažnai rašė laiškus likusiems giminėms Lietuvoje. Laiškuose jaudinančiai atsispindėjo sunkus gyvenimas Sibiro tolybėse, nepakeliami, neįsivaizduojami ir sveikatą alinantys darbai. Ne visi laiškai tada pasiekdavo ir vienus, ir kitus. Daug jų dingo. Rusų valdžia norėjo, kad Lietuvoje gyvenantys ištremtųjų giminės nesužinotų visos tiesos apie į Sibirą išvežtų gyventojų nepaprastai sunkų darbą ir pasibaisėtiną gyvenimą.

G. Klimavičius ir tremtyje išliko kūrybingas. Iš Sibiro siųstuose Gedimino laiškuose galime įžvelgti jo nerimastingą sielą, išsiilgusią gimtųjų, nuostabiųjų tėviškės laukų. Vaizdingai aprašė gražią Sibiro gamtą, kalnus, augmeniją. Rašė ir kūrė eilėraščius. Turime išlikusias dvi jo poemas: „Vieni metai“ – vienų metų sukakčiai tremtyje paminėti ir poemą „Du metai“. Popieriaus stoka sąlygojo ieškoti galimybių kur ir ant ko užrašyti užplūdusias mintis, išreikšti savo išgyvenimus ir įprasminti. Matyt, nujausdamas neilgą savo gyvenimą, autorius kūrinį „Du metai“ užrašė ant beržo tošies, tai – keturiolikos puslapių, 50 posmų poema. Čia poetas užrašė gražiausius žodžius Lietuvai, jos žmonėms. Tai brangi dovana Lietuvos istorijai ir ateinančioms kartoms...

Gediminas Klimavičius 1950 m. rugpjūčio 9 d. kaip paprastai buvo pasiųstas prie medienos paruošimo darbų. Tą dieną reikėjo sutvarkyti didžiules rąstų krūvas. Įmirkę, šlapi rąstai būdavo traukiami iš vandens. Rietuvė rąstų nuo viršaus nuriedėjo žemyn, o su jais kartu nuslydo ir nukrito žemėn ir Gediminas... Vežant į ligoninę, jis mirė. Tai įvyko 1950 m. rugpjūčio 9 d. Palaidotas Zimos miesto kapinėse. Yra išlikę G. Klimavičiaus tėvo ir kitų artimųjų laiškai, kuriuose pranešama apie Gedimino mirtį giminėms Lietuvoje. Juose atsispindi nepaprastai didelis giminių netekties skausmas, Gedimino, kaip gero, supratingo šeimos nario, praradimas.

Mirė jaunas, kūrybingas žmogus. Gediminas Klimavičius savo kūryba galėjo suskambėti tarp garsių lietuvių pokario rašytojų ir poetų. Likimas jam buvo nedėkingas...

Sibire mirė ir jo tėvas Antanas Klimavičius ir tėvo brolis Povilas. Į tėvynę iš tremties grįžo tik Gedimino brolis Albinas, kuris, grįždamas į Lietuvą, ir parsivežė brolio Gedimino parašytas poemas. Labai svarbu ir atmintina, kad Klimavičių šeima išsaugojo iš Sibiro gautus laiškus, Gedimino rašytus prisiminimus, apsakymus ir poeziją. Tokiu būdu susikaupė šeimos archyvas. Klimavičių šeimos archyvui, atsidūrus mano rankose, nutariau visa tai pagarsinti.

Knygos „Raudonos aguonos tarp bėgių. Gedimino Klimavičiaus prisiminimai“ medžiaga – originalūs rankraščiai. Jiems daugiau nei 70 metų. Netinkamų laikymo sąlygų paveiktas popierius buvo labai sunkiai įskaitomas, kai kurie puslapiai suplyšę... Pirmąją informaciją 2018 m. apie Gedimino Klimavičiaus prisiminimus pateikiau laikraščiui „Draugas“ kartu su poemos „Du metai“ fragmentu. „Draugo“ Nr. 71 straipsnis buvo išspausdintas. Knyga turėtų pasirodyti 2022 m. rudenį.